СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 336.242
JEL Classification: F29, H25, L81

Молдован Е.С.,
канд. держ. упр., старш. наук. співроб.
відділу удосконалення протидії митним правопорушенням,
Капітанець С.В.,
канд. пед. наук, доц., старш. наук. співроб.
відділу удосконалення протидії митним правопорушенням,
НДЦМС НДІФП Університету державної фіскальної служби України

ОКРЕМІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ЗДІЙСНЕННЯ БЕЗМИТНОЇ ТОРГІВЛІ

Постановка проблеми. Сучасний розвиток суспільно-економічних відносин вказує, окрім іншого, на необхідність створення сприятливих умов для розширення міжнародної торгівлі, у тому числі – безмитної через Duty Free магазини, оскільки це є перспективним напрямом розвитку малого і середнього бізнесу. За даними Державної фіскальної служби України, станом на 2019 рік в Україні налічується 47 підприємств, яким надано дозвіл на відкриття та експлуатацію магазинів безмитної торгівлі [1]. Проте, в умовах сьогодення функціонування магазинів безмитної торгівлі (далі – МБТ) в українській державі супроводжується певними проблемними питаннями. Так, наразі, особливої гостроти набувають питання збільшення кількості малих і середніх підприємств у сфері безмитної торгівлі (далі – БТ), підвищення вітчизняної частки товарів в асортименті МБТ на митній території держави, консолідування розрізнених інтересів учасників ринку, а також встановлення прямого і конструктивного діалогу між державною владою і учасниками ринку БТ. Охарактеризований вище стан справ свідчить про актуальність проблематики функціонування інституту БТ у вітчизняній митній науці та практиці, а також про необхідність пошуку оптимальних шляхів удосконалення досліджуваного предмета. На нашу думку, одним із векторів віднаходження таких шляхів є аналіз міжнародного та зарубіжного досвіду здійснення БТ. Така точка зору видається цілком логічною, якщо врахувати обраний Україною проєвропейський курс державного розвитку, стратегічне геополітичне розташування нашої держави та її об'єктивне сусідство із країнами, що дотримуються курсу держави-агресора (по відношенню до України).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання функціонування сфери БТ знайшли своє відображення у наукових працях економічного, правового, державно-управлінського тощо характеру. Наприклад, Данілєян С. А. наголошує на дилемі, котра постає при визначенні сутності БТ або як податкової пільги, або як особливого митного чи податкового режиму [2, с. 171]. Ремига Ю. С., Марчук В. Є., Градиський Ю. О. зосередили увагу на практичній можливості упровадження он-лайн системи БТ в діяльності МБТ в українських аеропортах [3]. Крім того, певний сегмент наукових робіт присвячено проблемам правового регулювання функціонування МБТ [4]. Не можна не наголосити на позиції Мельника М. В., який, досліджуючи інститути митних режимів у митному праві України, послідовно доводить необхідність позбавити БТ статусу митного режиму відповідно то стандартів ЄС [5, с. 55, 107-111]. Водночас, на наш погляд, мало уваги приділено аналізу міжнародному досвіду функціонування інституту БТ. Оскільки Україна, як уже вказувалося, у своєму подальшому розвитку орієнтується на ЄС, то вважаємо за доцільне розглянути практику безмитної торгівлі саме цього конфедеративного утворення.

Постановка завдання. Мета статті – дослідити сучасні міжнародні тенденції функціонування БТ задля пошуку оптимальних шляхів удосконалення даної сфери суспільно-економічних відносин в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одразу зауважимо, що митне законодавство ЄС безпосередньо не оперує поняттям «безмитна торгівля». Тобто, Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 952/2013 від 9 жовтня 2013 р. про встановлення Митного кодексу Союзу (далі – Регламент № 952/2013) взагалі не містить вказаної дефініції та не послуговується будь-яким концептом-субститутом у звичному нам, українцям, значенні одного з митних режимів [6].

Така ситуація не завжди мала місце у ЄС. До 1999 р. особи, які подорожували у межах ЄС, мали змогу придбати товари, звільнені від ПДВ та акцизів, на борту паромів і літаків, а також у аеропортах.

Створення єдиного союзного ринку означало ліквідацію податкових кордонів для держав-членів і, з метою допомоги певним галузям у пристосуванні до правил єдиного ринку, Рада встановила до 30 червня 1999 р. перехідний режим, що дозволяв МБТ встановлювати фіксовані та контрольовані продавцем надбавки на ціну товарів. У межах цього режиму передбачалося, що товари могли продаватися безмитно лише у певній кількості, а товари, вартість котрих переважала 90 євро, не могли продаватися безмитно взагалі.

Однак, як показала практика, із моменту встановлення вказаного перехідного режиму суб'єкти господарювання у секторі БТ лише активізували свою діяльність, нарощуючи потужності, але жодним чином не готувалися до скасування даного режиму. Правдивість цього формулювання засвідчив той факт, що станом на 1996 р. у сфері БТ було створено 140 тис. робочих місць, 100 тис. із котрих були пов'язані із БТ безпосередньо у межах ЄС [7].

Саме тому на Європейській раді у Відні 11-12 грудня 1998 р. Комісії та Раді (Екофін) було запропоновано розглянути до березня 1999 р. проблеми, що можуть виникнути у зв'язку зі скасуванням БТ. Сектор БТ, навівши ряд показників, сформулював тезиси щодо проблемних питань, котрі можуть виникнути у результаті скасування БТ:

– скорочення обсягів продажів та, відповідно, зменшення прибутків у секторі роздрібної БТ;
– зростання транспортних витрат;
– зменшення попиту на товари, представлені у мережі МБТ;
– скорочення кількості робочих місць.

Однак, Комісія та Рада апелювали щодо цих проблем, вказуючи, що скорочення робочих місць у МБТ компенсується відповідним збільшенням робочих місць у звичайних магазинах. Оскільки у МБТ представлені, як правило, або «статусні» товари (скажімо, фірмові парфуми), або товари «звички» (наприклад, тютюнові вироби), то споживачів приваблює не лише ціна продукту, але й власне сам продукт. Тому загальний попит кінцевих споживачів буде просто переміщений до звичайних магазинів без зниження попиту в цілому. Стосовно вирішення проблеми потенційно можливого зростання транспортних витрат Комісія та Рада запропонували пожертвувати послугами БТ на коротких міждержавних сполученнях, до прикладу, між Німеччиною та Данією.

Держави-члени ЄС провели дослідження щодо кореляцій між скасуванням перехідного режиму БТ й коливаннями показників зайнятості у секторі БТ. За результатами цього дослідження було встановлено, що скасування БТ найімовірніше матиме лише специфічний, локальний характер, як-то, наприклад, у секторі морських перевезень. Адже найчастіше люди, подорожуючи заради подорожі, а не через конкретну потребу, використовують саме морський транспорт, тому відсутність МБТ у морському секторі буде найвідчутнішою. Інші ж види транспорту використовують подорожувальники, які з конкретною метою і вмотивовані об'єктивною потребою перетинають митний кордон.

Розглянувши усі наведені проблеми, Комісія та Рада представили головний контраргумент на користь необхідності припинення перехідного режиму БТ – вони розрахували, що продовження БТ щороку може коштувати державам-членам ЄС до 2 млрд. євро, які, у разі її скасування, можуть бути використані державами-членами на зміцнення державних фінансів. Однак, із врахуванням усіх охарактеризованих вище ризиків, пов'язаних зі скасуванням перехідного режиму БТ, Комісія та Рада передбачили кілька форм продовження аналізованого нами перехідного режиму після 30 червня 1999 р.: продовження на обмежений період; продовження на обмежений період і обмеження певними секторами перевезень через митні кордони (наприклад, пороми); поступове введення акцизів на алкоголь і тютюн та негайне застосування ПДВ на ці товари.

Разом із тим, ці форми продовження режиму БТ, як наголосила Комісія та Рада ЄС, можуть мати лише тимчасовий характер, допоки не буде віднайдено ефективний механізм подолання проблеми безробіття, що усе ж таки виникне внаслідок скасування сектору БТ. Крім того, тимчасовий характер запропонованих форм обумовлений потенційною дискримінацією інших, ніж морський, видів транспорту, що здійснюють перевезення через державні та митні кордони держав-членів ЄС [7].

Саме тому на сучасному етапі функціонування ЄС на практиці маємо дещо парадоксальну ситуацію, за котрої союзне митне законодавство не містить положень про БТ, а отже де-юре не регулює її в правовому полі, але у значній частині держав-членів продовжує функціонувати сектор БТ.

У той же час інше міждержавне утворення економічного характеру – Євразійський Економічний Союз (далі – ЄАЕС) – на нормативно-правовому рівні міжнародного рівня позиціонує БТ як митну процедуру, що застосовується щодо іноземних товарів і товарів держав-учасниць й відповідно до котрої такі товари розташовуються й реалізуються в роздріб у МБТ без сплати за іноземні товари ввізного мита, податків, спеціальних антидемпінгових, компенсаційних мит при дотриманні умов поміщення товарів під цю митну процедуру та їх використання у відповідності до такої митної процедури (ст. 243) [8].

На відміну від митного законодавства ЄС, а саме Регламенту № 952/2013, Митний кодекс ЄАЕС містить поняття «безмитна торгівля» та чітко дефініціює його. Більше того, складовою цього

законодавчого кодифікованого акту ЄАЕС є Глава 33 «Митна процедура безмитної торгівлі», котра деталізує формальні та процесуальні аспекти здійснення названої митної процедури*. Зокрема, ст. 243 МК ЄАЕС не лише визначає поняття БТ, але й встановлює перелік категорій осіб, яким можуть бути реалізовані товари у МБТ, а також зазначає, в яких саме видах локацій перетину митного кордону та чи інша категорія осіб із зазначених у цьому Кодексі може скористатися послугами МБТ (табл. 1).

Таблиця 1

Співвідношення категорій осіб, які обслуговуються МБТ, та локацій цих магазинів у місцях перетину митного кордону

№ з/п	Категорія осіб	Локація магазину безмитної торгівлі
1.	Фізичні особи, які виїжджають із митної території ЄАЕС	Місця переміщення товару через митний кордон ЄАЕС
2.	Фізичні особи, які в'їжджають на митну територію ЄАЕС	Місця переміщення товару через митний кордон ЄАЕС Місця переміщення товарів через митний кордон ЄАЕС повітряним і водним видами транспорту, а також іншими видами транспорту (у разі, якщо це передбачено законодавством держав-членів)
3.	Фізичні особи, які виїжджають / в'їжджають із/у однієї держави-члена у/із іншу державу-члена	Місця переміщення товару через митний кордон ЄАЕС Місця переміщення товарів через митний кордон ЄАЕС повітряним транспортом
4.	Дипломатичні представництва, консульські установи, представництва держав при міжнародних організаціях, міжнародні організації чи їх представництва, що розташовані на митній території Союзу, а також члени дипломатичного персоналу дипломатичного представництва, консульські посадові особи і члени їх сімей, які проживають разом із ними, персонал (співробітники, посадові особи) представництв держав при міжнародних організаціях, міжнародних організацій або їх представництв	Місця розташування магазину безмитної торгівлі визначаються законодавством держав-членів, на території котрих розташовані дані особи-споживачі послуг магазинів безмитної торгівлі
5.	Інші організації або їх представництва та персонал, якщо така реалізація передбачається відповідно до законодавства держави-члена, на території котрої розташовані такі організації або їх представництва	Місця розташування магазину безмитної торгівлі визначаються законодавством держав-членів, на території котрих розташовані дані особи-споживачі послуг магазинів безмитної торгівлі

Джерело: розроблено авторами за даними [8]

У цій же статті закріплюється зміна статусу товарів, придбаних у МБТ, залежно від категорії осіб, які купують ці товари.

Так, товари ЄАЕС, придбані фізичними особами, які виїжджають із митної території Союзу, втрачають статус товарів Союзу. Ті ж товари, але реалізовані особам, зазначеним у рядках 2–5 табл. 1, зберігають статус товарів Союзу. Іноземні товари, поміщені під митну процедуру БТ та придбані особами, вказаними у рядках 4–5 табл. 1, набувають статусу товарів ЄАЕС [8].

Главою 33 також чітко регламентується порядок поміщення товарів під процедуру БТ та їх використання у межах цієї процедури. Так, відповідно до ст.ст. 244-245 Митного кодексу ЄАЕС встановлюються групи умов, за котрих товари:

1. Можуть бути поміщені під процедуру БТ:

- дотримання заборон і обмежень нетарифного регулювання; санітарного, ветеринарно-санітарного, епідеміологічного, карантинного фітосанітарного та радіаційного контролю (ст. 7);
- декларування товарів, що поміщаються під митну процедуру, лише власником МБТ, де ці товари мають бути реалізовані (ст. 244).

○ Можуть бути використані відповідно до процедури БТ:

- знаходження товарів у МБТ;
- реалізація товарів у МБТ визначеним цим Кодексом особам (табл. 1);
- дотримання умов реалізації окремих категорій іноземних товарів, поміщених під митну процедуру БТ (ст. 244).

2.Можуть бути реалізовані у МБТ на особливих умовах як окрема категорія:

---

* *Тут і далі автори ННТР оперують щодо поняття «безмитна торгівля» тими його визначеннями, що представлені в кожному конкретному нормативно-правовому акті, використаному у якості емпіричної бази дослідження.*

– продаж алкогольних напоїв, пива, тютюну та тютюнових виробів лише фізичним особам, які в'їжджають на митну територію ЄАЕС, у кількостях, що не переважають норму ввезення таких товарів на митну територію ЄАЕС для особистого користування без сплати митних зборів (ст. 245) [8].

При цьому необхідно зазначити, що не усі товари можуть бути поміщені під процедуру БТ. Дана процедура не застосовується до товарів, заборонених до обігу відповідно до законодавства держави-члена, на території котрої розташований МБТ, а також до товарів, що необхідні для функціонування власне МБТ (пп. 8, 9 ст. 243).

Логічним продовженням аналізованого нами кодифікованого законодавчого акта у частині реалізації процедури БТ є норми, що регулюють завершення й припинення дії даної процедури. Цьому аспекту здійснення БТ у ЄАЕС присвячена ст. 246 Митного кодексу ЄАЕС, котра, фактично, визначає його алгоритм. Дане положення вказує варіації завершення процедури БТ для товарів Союзу та іноземних товарів залежно від суб'єкта їх придбання та інших окремих об'єктивних обставин (ст. 246) (рис. 1).

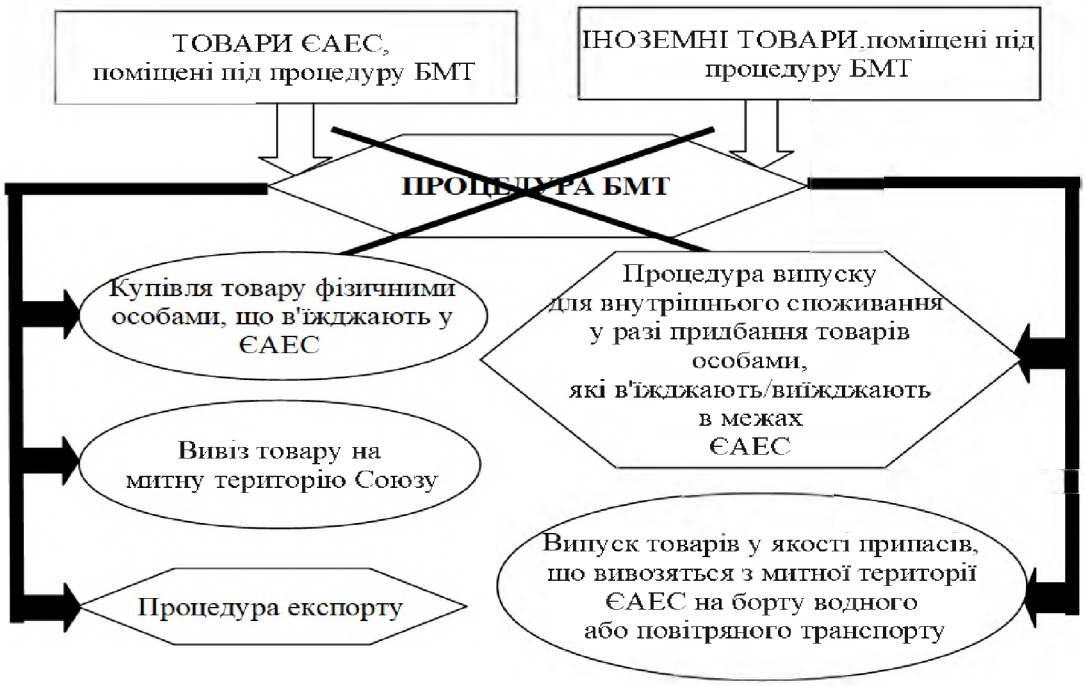

Рис. 1. Варіації завершення процедури безмитної торгівлі у ЄАЕС

Джерело: розроблено авторами за джерелом [8]

Отже, як бачимо із рис. 1, у ЄАЕС передбачено три вектори завершення процедури безмитної торгівлі для товарів Союзу та два – для іноземних товарів. При цьому завершення митної процедури БТ для іноземних товарів супроводжується певними митними формальностями для власника МБТ. До таких формальностей належить подання декларації на товари для їх поміщення під митну процедуру випуску для внутрішнього споживання не пізніше 10 числа місяця, наступного після місяця реалізації цих товарів (п. 3 ст. 246). Якщо ж у випуску для внутрішнього споживання декларанту було відмовлено, то він зобов'язаний подати повторну декларацію не пізніше 5 робочих днів із наступного після відмови дня (п. 3 ст. 246) [8].

Припинення процедури БТ, згідно із Митним кодексом ЄАЕС, відбувається у разі припинення функціонування МБТ. В такому випадку упродовж трьох місяців із дня, наступного за днем припинення функціонування магазину, іноземні товари, поміщені під митну процедуру БТ, повинні бути поміщені під митні процедури, що застосовуються до іноземних товарів, а товари Союзу – під митну процедуру експорта або вивезені із МБТ на митну територію Союзу. Якщо ж щойно названі дії не були виконані упродовж вказаного строку, то товар затримується митними органами (п. 6 ст. 246) [7].

Завершення та припинення процедури БТ, як власне й реалізація іноземних товарів закріпленим у ст. 243 Митного кодексу ЄАЕС категоріям осіб, тісно пов'язані з іншим визначеним законодавчо моментом у досліджуваній сфері. Йдеться про виникнення та припинення обов'язків по сплаті ввізних митних зборів, податків, спеціальних, антидемпінгових, компенсаційних зборів за іноземні товари, що поміщаються (поміщені) під митну процедуру БТ, строк їх сплати та порядок обчислення. У ст. 247 Митного кодексу ЄАЕС зазначається, що такий обов'язок виникає у декларанта, тобто, у власника МБТ з моменту реєстрації митними органами декларації на товари.

Умовами виникнення обов'язку сплати митних зборів, податків, спеціальних, антидемпінгових, компенсаційних зборів за іноземні товари, що поміщаються (поміщені) під митну процедуру БТ, є:

1) порушення умов використання товарів відповідно до митної процедури БТ. У такому разі ввізні митні збори, податки, спеціальні, антидемпінгові, компенсаційні збори повинні сплачуватися у день вчинення дій, котрими було порушено щойно зазначені умови. Якщо ж такий день не встановлений, – у день поміщення товарів під процедуру БТ;

2) втрата іноземних товарів, за винятком знищення і (або) безповоротної втрати внаслідок аварії або впливу непереборної сили або безповоротної втрати внаслідок природного скорочення за нормальних умов перевезення (транспортування) та (або) зберігання. За таких обставин митні платежі повинні бути здійснені у день втрати товарів, а якщо такий день не встановлено, – у день їх поміщення під митну процедуру БТ;

3) неподання декларації на іноземні товари, реалізовані фізичним особам, що в'їжджають/виїжджають у/із однієї країни-члена в іншу країну-члена, тягне за собою обов'язок сплатити ввізні митні платежі не пізніше 10 числа місяця, наступного за місяцем реалізації цих товарів. Якщо ж ця вимога порушена, то ввізні митні платежі повинні бути сплачені не пізніше наступних 5 робочих днів (ст. 247) [8].

Умовами припинення даного обов'язку є:

1) реалізація іноземних товарів, поміщених під процедуру БТ, фізичним особам, які виїжджають із митної території ЄАЕС; фізичним особам, які в'їжджають на митну територію ЄАЕС; дипломатичним представництвам, консульським установам, представництвам держав при міжнародних організаціях, міжнародним організаціям чи їх представництвам, що розташовані на митній території Союзу, а також членам дипломатичного персоналу дипломатичного представництва, консульським посадовим особам і членам їх сімей, які проживають разом із ними, персоналу (співробітникам, посадовим особам) представництв держав при міжнародних організаціях, міжнародних організацій або їх представництв; іншим організаціям або їх представництвам та персоналу, якщо така реалізація передбачається відповідно до законодавства держави-члена, на території котрої розташовані такі організації або їх представництва;

2) поміщення іноземних товарів, що перебували під процедурою БТ й були реалізовані фізичним особам, що в'їжджають/виїжджають у/із однієї країни Союзу в іншу, під митну процедуру випуску для внутрішнього споживання;

3) поміщення таких товарів під митні процедури, передбачені для іноземних товарів, та/або їх випуск для використання у якості припасів, що вивозяться з території Союзу на бортах водного або повітряного транспорту;

4) поміщення товарів, щодо котрих дія митної процедури БТ була припинена, під митні процедури, передбачені для іноземних товарів;

5) виконання обов'язку по сплаті необхідних митних зборів, податків, спеціальних, антидемпінгових, компенсаційних зборів та (або) їх стягнення у розмірах, передбачених законодавчо;

6) визнання митним органом відповідно до законодавства держав-членів про митне регулювання факту знищення й (або) безповоротної втрати іноземних товарів внаслідок аварії або впливу неподоланної сили чи факту безповоротної втрати цих товарів внаслідок природного зменшення за нормальних умов перевезення (транспортування) і (або) зберігання, за винятком випадків, коли строк сплати ввізних мит настав до моменту знищення чи безповоротної втрати таких товарів;

7) відмова у випуску товарів відповідно до митної процедури БТ;

8) відкликання декларації на іноземні товари до моменту випуску товарів митним органом і (або) анулювання випуску товарів шляхом використання інформаційної системи митного органу із формуванням електронного документа або проставлення відповідних позначок на митній декларації на паперовому носії;

9) конфіскація або перетворення товарів у власність (дохід) держави-члена відповідно до її законодавства;

10) затримання товарів митними органами;

11) розміщення для тимчасового зберігання або поміщення під одну із митних процедур товарів, що були вилучені або арештовані у процесі перевірки повідомлення про злочин, у процесі провадження у кримінальній справі або справі про адміністративне правопорушення (ведення адміністративного процесу), й щодо котрих було прийнято рішення про їх повернення, якщо раніше не було здійснено випуску таких товарів (ст. 247) [8].

Крім вичерпного переліку умов настання та припинення обов'язку по сплаті митних зборів, податків, спеціальних, антидемпінгових, компенсаційних зборів ст. 247 Митного кодексу ЄАЕС також визначаються специфічні характеристики здійснення зазначених платежів. До таких характеристик належать:

– усі перераховані платежі за іноземні товари, поміщені під процедуру БТ, здійснюються у тому ж порядку, що й при поміщенні товарів під митну процедуру випуску для внутрішнього споживання без

застосування тарифних преференцій і пільг;

— для обчислення аналізованих платежів застосовуються ставки ввізних митних зборів, податків тощо, котрі є чинними у день реєстрації митним органом декларації, поданої для поміщення товарів під процедуру БТ;

— із сум ввізних митних платежів стягуються відсотки у тому ж порядку, якби щодо вказаних сум надавалось відтермінування їх сплати з дня поміщення товарів під митну процедуру БТ по день закінчення строку сплати ввізних митних платежів;

— якщо товари поміщуються під митні процедури, передбачені для іноземних товарів та товарів Союзу, і (або) випускаються для використання їх у якості припасів, що вивозяться із митної території Союзу на бортах водних або повітряних суден, то усі сплачені повністю або частково мита підлягають поверненню або взаємозаліку [8].

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, можемо підсумувати, що проаналізовані нами зразки міжнародних тенденцій реалізації БТ можна представити як дві умовні моделі – проєвропейську та проазійську. Принципова різниця між ними полягає у тому, що перша із них поступово відходить від безпосередньої практики БТ й здебільшого регулює цю сферу на нормативно-правовому рівні окремих держав-членів, а друга – детально закріплює на Союзному законодавчому рівні порядок здійснення БТ й нарощує потужності у даному напрямку.

Завдання України у цьому контексті – обрати найраціональніший та найбільш оптимальний власний шлях розвитку сфери БТ, котрий би максимально гарантував захист суспільно-економічних національних інтересів нашої держави й, у той же час, не порушував обраного нею проєвропейського курсу.

Бібліографічний список

1. Реєстр підприємств, яким надано дозвіл на відкриття та експлуатацію магазину безмитної торгівлі / Державна фіскальна служба України. URL: http://sfs.gov.ua/dovidniki--reestri--perelik/reestri/94931.html (дата звернення: 27.02.2019).

2. Данілєян С.А. Оподаткування діяльності магазинів безмитної торгівлі. *Фінансове право*. 2013. № 3. С. 169-173. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/5141/1/Danieljan.pdf (дата звернення: 20.02.2019).

3. Ремига Ю.С., Марчук В.Є., Градиський Ю.О. Віртуальний магазин безмитної торгівлі: чи можливо це в українських аеропортах? *Вісник ХНТУСГ*. 2016. Вип. 167. С. 73-80. URL: http://journals.uran.ua/index.php/wissn021/article/viewFile/109018/103951 (дата звернення: 10.02.2019).

4. Карпова В.В., Костяна О.В. Проблемні аспекти оподаткування та правового регулювання магазинів безмитної торгівлі в Україні. *Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця*: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 31 травня – 1 червня 2018 р.). Харків: ХНЕУ імені С. Кузнеця, 2018. С. 65-67. URL: http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/19278/1/тези_Карпова_Костяна%20%281%29%20Пробл.%20аспекти.pdf (дата звернення: 23.02.2019).

5. Мельник М.В. Інститут митних режимів у митному праві України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07; Міжрегіональна академія управління персоналом. Київ, 2016. 251 с. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/d-26.006.09/2016/Melnyk_dis.PDF (дата звернення: 24.02.2019).

6. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 952/2013 від 9 жовтня 2013 р. про встановлення Митного кодексу Союзу. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_009-13 (дата звернення: 18.02.2019).

7. Tax- and duty-free sales. EUR-Lex. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM%3Al31042 (дата звернення: 12.02.2019).

8. Митний кодекс Євразійського Економічного Союзу від 11 квітня 2017 р. URL: https://docs.eaeunion.org/docs/ru-ru/01413569/itia_12042017 (дата звернення: 22.02.2019).

References

1. *Reiestr pidpryiemstv, yakym nadano dozvil na vidkryttia ta ekspluatatsiiu mahazynu bezmytnoi torhivli* [Register of enterprises, which received permission on opening and exploitation of duty-free shop], available at: http://sfs.gov.ua/dovidniki--reestri--perelik/reestri/94931.html (access date February 27, 2019).

2. Danilieian, S.A. (2013), "Taxation of Duty-free shops' activity", *Finansove pravo,* no. 3, pp. 169-173, available at: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/5141/1/Danieljan.pdf (access date February 20, 2019).

3. Remyha, Yu.S., Marchuk, V.Ye. and Hradyskyi, Yu.O. (2016), "Virtual Duty-free shop: is it possible in Ukrainian airports?", *Visnyk KhNTUSH*, Iss. 167, pp. 73-80, available at: http://journals.uran.ua/index.php/wissn021/article/viewFile/109018/103951 (access date February 10, 2019).

4. Karpova, V.V. and Kostiana, O.V. (2018), "Problem aspects of taxation and law regulation of Duty-free shops in Ukraine", *Ekonomichnyi rozvytok i spadshchyna Semena Kuznetsia* [Economic development

and heritage of Semen Kuznets] (Kharkiv, 31 May – 1 June 2018), Kharkiv, Ukraine, pp. 65-67, available at: http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/19278/1/тези_Карпова_Костяна%20%281%29%20Пробл.%20аспекти.pdf (access date February 23, 2019).

5. Melnyk, M.V. (2016), "Institution of customs regimes in customs law of Ukraine", Diss. Cand. Sc. (Jur.), 12.00.07, Kyiv, Ukraine, 251 p., available at: https://kneu.edu.ua/userfiles/d-26.006.09/2016/Melnyk_dis.PDF (access date February 24, 2019).

6. Regulation (EU) No. 952/2013 of the European Parliament and of the Council of 9 October 2013 laying down the Union Customs Code, available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_009-13 (access date February 18, 2019).

7. Tax- and duty-free sales. EUR-Lex, available at: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM%3Al31042 (access date February 12, 2019).

8. Customs Codes of European and Asian Economic Union of 11 April 2017, available at: https://docs.eaeunion.org/docs/ru-ru/01413569/itia_12042017 (access date February 22, 2019).

Молдован Е.С., Капітанець С.В. ОКРЕМІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ЗДІЙСНЕННЯ БЕЗМИТНОЇ ТОРГІВЛІ

Мета. Дослідження сучасних міжнародних тенденцій функціонування БТ задля пошуку оптимальних шляхів удосконалення даної сфери суспільно-економічних відносин в Україні.

Методика дослідження. Теоретичною основою дослідження є міжнародні нормативно-правові акти та наукові праці вітчизняних вчених з проблем здійснення безмитної торгівлі, функціонування магазинів безмитної торгівлі. Для досягнення поставленої мети використано такі методи наукового дослідження: аналізу і синтезу – при огляді останніх публікацій за темою дослідження; правового аналізу та елементи контент-аналізу – для аналізу міжнародних нормативно-правових актів, котрими регулюють сферу безмитної торгівлі; графічний – із метою формування ілюстративного матеріалу.

Результати. Встановлено, що сучасні міжнародні тенденції розвитку безмитної торгівлі умовно можна представити у вигляді двох моделей – проєропейської та проазійської. Перша репрезентована нормативно-правовим забезпеченням та практикою реалізації безмитної торгівлі на теренах Європейського Союзу, друга – Євразійського Економічного Союзу. Принципова різниця між проєвропейською та проазійською тенденціями полягає у тому, що ЄС поступово відмовляється від безмитної торгівлі й позиціонує її як перехідний режим, а ЄАЕС навпаки, нарощує масштаби у цій сфері, дефініціюючи безмитну торгівлю на нормативно-правовому рівні як митну процедуру. Обґрунтовано, що Україна, продовжуючи свій державницький шлях, повинна враховувати особливості здійснення безмитної торгівлі у проаналізованих нами міжнародних формаціях, проте обирати свій власний, найбільш оптимальний для захисту національних інтересів, шлях подальшої розбудови сфери безмитної торгівлі.

Наукова новизна. Здійснено аналіз міжнародного нормативно-правового забезпечення та практики у сфері безмитної торгівлі. За результатами цього аналізу сформульовано головну відмінність проєвропейської та проазійської моделей функціонування безмитної торгівлі. Запропоновано врахувати у вітчизняному досвіді здійснення безмитної торгівлі найбільш раціональні елементи обох моделей, проте формувати власну, українську, практику здійснення безмитної торгівлі із пріоритетом національних інтересів.

Практична значущість. Результати проведеного дослідження можуть бути використані відповідними владними інституціями з метою вдосконалення у сфері безмитної торгівлі в Україні.

Ключові слова: безмитна торгівля, магазини безмитної торгівлі, Європейський Союз, Євразійський Економічний Союз.

Moldovan E.S., Kapitanets S.V. SOME ASPECTS OF INTERNATIONAL EXPERIENCE OF DUTY-FREE TRADE IMPLEMENTATION

Purpose. The purpose of article is researching of current international trends of Duty-free Trade functioning to finding of optimal ways of improving of this field of social and economic relationships in Ukraine.

Methodology of research. Theoretical basis of research consists of international law and regulation acts and scientific researches of domestic scientists on issues of implementing of Duty-free Trade and functioning of Duty-free Shops. Such methods as analysis and syntheses (to observe the current researches on the issue), law analysis and elements of content-analysis (to analyze international law and regulation acts with the help of which the field of Duty-free Trade is regulated), graphical (to form illustrative parts of article) were used to achieve this purpose.

Findings. The authors found out that current international trends of development of Duty-free Trade could be represented by two models – European-oriented and Asian-oriented. The first one is represented by law and regulation providing and practice of implementing of Duty-free Trade in European Union, and the second one – in European and Asian Economic Union. Fundamental difference between these models includes such provision as: gradual refusal of EU from Duty-free Trade as from Transition Customs Regime whereas EAEU expands scale of Duty-free Trade as Customs Procedure. There is grounded that Ukraine has to take account special features of implementing of Duty-free Trade in both international formations that are analyzed by authors, therewith to embrace its' own way of development of Duty-free Trade, that would be the most appropriate to protect national interests.

Originality. The analysis of international law and regulation provision and practice in the field of Duty-free Trade is carried out. As a result, the fundamental deference between European-oriented and Asian-oriented models of Duty-free Trade is formed. Moreover, there is suggested to take account into domestic experience the most rational elements of both models, and to form own Ukrainian practice of implementing of Duty-free Trade with priority of national interests.

Practical value. Results of the research could be used by appropriate Powerful Authorities to improve the Duty-free Trade field in Ukraine.

Key words: Duty-free Trade, Duty-free Shops, European Union, European and Asian Economic Union.

Молдован Э.С., Капитанец С.В. ОТДЕЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ МЕЖДУНАРОДНОГО ОПЫТА ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ БЕСПОШЛИННОЙ ТОРГОВЛИ

Цель. Исследование современных международных тенденций функционирования БТ для поиска оптимальных путей совершенствования данной сферы общественно-экономических отношений в Украине.

Методика исследования. Теоретической основой исследования являются международные нормативно-правовые акты и научные труды отечественных ученых по проблемам осуществления беспошлинной торговли, функционирования магазинов беспошлинной торговли. Для достижения поставленной цели использованы следующие методы научного исследования: анализа и синтеза – при обзоре последних публикаций по теме исследования; правового анализа и элементы контент-анализа – для анализа международных нормативно-правовых актов, которыми регулируют сферу беспошлинной торговли; графический – с целью формирования иллюстративного материала.

Результаты. Установлено, что современные международные тенденции развития беспошлинной торговли условно можно представить в виде двух моделей – проевропейской и проазиатской. Первая репрезентирована нормативно-правовым обеспечением и практикой реализации беспошлинной торговли на территории Европейского Союза, вторая – Евразийского экономического союза. Принципиальная разница между проевропейской и проазиатской тенденциями заключается в том, что ЕС постепенно отказывается от беспошлинной торговли и позиционирует ее как переходный режим, а ЕАЭС наоборот, наращивает масштабы в этой сфере, определяя беспошлинную торговлю на нормативно-правовом уровне как таможенную процедуру. Обосновано, что Украина, продолжая свой государственный путь, должна учитывать особенности осуществления беспошлинной торговли в проанализированных нами международных формациях, однако выбирать свой собственный, наиболее оптимальный для защиты национальных интересов, путь дальнейшего развития сферы беспошлинной торговли.

Научная новизна. Осуществлен анализ международного нормативно-правового обеспечения и практики в сфере беспошлинной торговли. По результатам этого анализа сформулировано главное отличие проевропейской и проазиатской моделей функционирования беспошлинной торговли. Предложено учесть в отечественном опыте осуществления беспошлинной торговли наиболее рациональные элементы обеих моделей, однако формировать собственную, украинскую, практику осуществления беспошлинной торговли с приоритетом национальных интересов.

Практическая значимость. Результаты проведенного исследования могут быть использованы соответствующими органами государственной власти с целью совершенствования в сфере беспошлинной торговли в Украине.

Ключевые слова: беспошлинная торговля, магазины беспошлинной торговли, Европейский Союз, Евразийский Экономический Союз.

УДК 339.9(100):316.334.2
JEL Classification: A13

Король М.М.,
канд. екон. наук, доц., доц. кафедри
міжнародних економічних відносин,
Говда В.-Є.В.,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ВПЛИВ ЗАСТОСУВАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСАД ПОВЕДІНКОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ

Постановка проблеми. Поведінкова економічна теорія займає свою нішу серед інших напрямків економічної теорії протягом тривалого періоду часу, проте світового визнання дана наука досягла лише за останні роки з початку свого існування.

Однією із переваг поведінкової економіки є те, що дослідження даної сфери можна застосовувати не лише індивідуально, але й у масштабах окремих країн. Тобто теорія поведінкової економіки, у такому форматі, зосереджуватиме увагу не на парадоксальності поведінки багатомільйонної кількості людей, а на ірраціональності підходів урядів країн до впровадження основних методів прогресивного функціонування економіки держави.

З огляду на те, що дослідження у сфері поведінкової економіки почали впроваджуватись країнами менше десятка років тому і поведінкова економіка у своєму практичному застосуванні є

Засновники журналу:
Білоцерківський національний аграрний університет
ПВНЗ "Університет економіки і підприємництва"
ПП "Інститут економіки, технологій і підприємництва"

Головний редактор:
Даниленко А.С.,
д.е.н., проф., акад. НААНУ

Заступник головного редактора:
Стельмащук А.М.,
д.е.н., професор
Капітанець С.В.,
к.п.н., доцент

Редакційна рада:
Варченко О.М., д.е.н., професор
Капітанець Ю.О., к.е.н., доцент
Малік М.Й., д.е.н., проф., академік НААНУ

Редакційна колегія:
Баланюк І.Ф., д.е.н., проф.
Борщовецька В.Д., к.п.н.
Іващук Н.Л., д.е.н., професор
Качан Л.М., к.с.-г.н.
Кузьмін О.Є., д.е.н., професор
Паска І.М., д.е.н., професор
Пуцентейло П.Р., д.е.н., професор
Сатир Л.М., д.е.н., професор
Свиноус І.В., д.е.н., професор
Семів Л.К., д.е.н., професор
Шевчук Я.В., д.е.н.
Шевчук Л.Т., д.е.н., професор
Шуст О.А., д.е.н., професор

Зарубіжні вчені:
Василь Симчера, д.е.н., професор (Росія)
Мірослав Сватош, д.е.н., професор (Чехія)
Станіслав Шидло, д.е.н., професор (Польща)
Тетяна Вархолова, д.е.н., професор (Словаччина)
Йозеф Оленські, д.е.н., професор (Польща)

Наукові редактори:
Джерелейко С.Д., к.е.н., доцент
Кеменяш І.Г., к.е.н.
Нянько В.М., к.е.н., доцент
Сава А.П., к.е.н., с.н.с.
Хома Д.М., к.е.н., доцент

Редактор:
Федоришина Л.М.,
д.е.н., доцент

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ

Міжнародний науково-виробничий журнал

1' 2019 (42)

Зміст

Економіка та управління національним господарством

Стельмащук А.М. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ РИНКУ АГРАРНОГО СТРАХУВАННЯ З ДЕРЖАВНОЮ ПІДТРИМКОЮ..... 5

Свиноус І.В., Хомяк Н.В., Гаврик О.Ю. МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ТРАКТУВАННЯ ЗМІСТУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ КАТЕГОРІЙ «КОНКУРЕНЦІЯ» І «КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ»..... 15

Дашко І.М. ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ..... 22

Гуда Н.Е. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЦІНОУТВОРЕННЯ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ..... 30

Гонак І.М. СТВОРЕННЯ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ УКРАЇНИ ТА НАДАННЯ ЇЙ ТОМОСУ ПРО АВТОКЕФАЛІЮ: НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА ТА ЕКОНОМІЧНИЙ ЕФЕКТ..... 36

Світове господарство і міжнародні економічні відносини

Молдован Е.С., Капітанець С.В. ОКРЕМІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ЗДІЙСНЕННЯ БЕЗМИТНОЇ ТОРГІВЛІ..... 44

Король М.М., Говда В.-Є.В. ВПЛИВ ЗАСТОСУВАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСАД ПОВЕДІНКОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ..... 51

Карась О.С. КЛАСТЕРНИЙ ПІДХІД ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА..... 59

Економіка та управління підприємствами

Крисанов Д.Ф. СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ МОДЕРНІЗАЦІЄЮ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ ПОГЛИБЛЕННЯ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄС..... 65

Красностанова Н.Е., Привалова Н.В. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ УПРАВЛІНСЬКОГО СЕГМЕНТУ РИНКУ ПРАЦІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА МЕХАНІЗМ МОТИВАЦІЇ..... 75

Ліснічук О.А., Копотун А.М. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ: СУЧАСНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ..... 84

Каткова Н.В., Циганова О.С. ФОРМУЛЮВАННЯ ДЕФІНІЦІЇ «СИСТЕМА КОНТРОЛІНГУ»..... 91

Сарай Н.І. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА..... 97

Мороз С.Г. ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА..... 103

Силенко О.М., Терьошина О.В. ГЕНЕРУВАННЯ ВЛАСНИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ..... 108

Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія КВ № 16753-5327Р від 10.06.2010 р.
перереєстрацію:
серія КВ № 20300-10100 НР від 23.09.2013 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою Білоцерківського національного аграрного університету,
протокол № 4
від 13 березня 2019 р.

Затверджено Постановою Президії ВАК України від 22 грудня 2010 р. № 1-05/8 як наукове фахове видання України (економічні науки)

Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 07.10.2015 № 1021 як наукове фахове видання України (економічні науки)

Журнал входить до таких національних та міжнародних наукометричних баз реферування та індексування:
Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського (www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe)
Index Copernicus Journals Master List, Польща (http://journals.indexcopernicus.com/++,p24781498,3.htm)

Матеріали журналу знаходяться у вільному доступі на сайті:
www.uniep.km.ua

Підписано до друку
18 березня 2019 р.

Адреса редакції:
29016, м. Хмельницький,
вул. Львівське шосе, 51/2
тел. (096) 01-09-709
www.uniep.km.ua
sv.kapitanets@gmail.com

Тираж 120 прим.

Формат 70x108/16.
Папір офсетний.
Ум. друк арк. 20,1

Віддруковано з готових діапозитивів в СМП «ТАЙП»
вул. Чернівецька, 44 б,
м. Тернопіль, 46000

Усі права захищені. Передрук дозволяється лише зі згоди автора.

©Білоцерківський національний аграрний університет
© ПВНЗ "Університет економіки і підприємництва"
© ПП "Інститут економіки, технологій і підприємництва"

Розвиток продуктивних сил, регіональна економіка, демографія, соціальна економіка і політика

Голод А.П., Федоришина Л.М. СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО В'ЇЗНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ 115

Лісогор Л.С., Руденко Н.В. МОТИВАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРАЦІВНИКІВ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ЇХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ..... 121

Гончаренко І.В., Богославська А.В., Михалко Г.М. СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНИЙ МАРКЕТИНГ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ..... 128

Брич В.Я., Охота В.І., Гунько С.І. СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТУРИСТИЧНОЇ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ ІНДУСТРІЇ В РЕГІОНІ..... 133

Тріпак М.М. СОЦІАЛІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНИХ ІНСТИТУЦІЙ ТА МОРАЛЬНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ..... 141

Нечитайло У.П., Машіко К.С. МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ ЯК ФІНАНСОВИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ГІРСЬКИХ ГРОМАД... 147

Оверчук В.А. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕДИКО-СОЦІАЛЬНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ НА ПРАЦЮ..... 157

Папп Д.Д. СУЧАСНИЙ СТАН ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ ТА ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ НАСЕЛЕННЯ ЗАКАРПАТТЯ ТА НАПРЯМКИ ЇХ ФОРМУВАННЯ..... 164

Економіка природокористування і екологія

Дзядикевич Ю.В., Любезна І.В., Розум Р.І. НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ЗЕМЛЕУСТРОЮ В УКРАЇНІ..... 172

Лазарєва О.В. ОЦІНКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ..... 178

Інноваційно-інвестиційна діяльність

Семів Л.К. СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У СВІТЛІ КОНЦЕПЦІЇ «ТРИКУТНИК ЗНАНЬ»..... 186

Облік, аналіз і аудит

Цебень Р.Л. СУЧАСНИЙ СТАН ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ..... 195

Шульга С.В., Кушнір Є.О. СУТНІСТЬ ТА ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ..... 201

Фінансово-кредитна система

Силенко С.А. ВПЛИВ ПОДАТКОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ НА ЦІНОУТВОРЕННЯ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЮ ЕЛЕКТРИФІКОВАНИХ АВТОМОБІЛІВ..... 208

Автори номера..... 217

Хроніка подій. Повідомлення..... 223

Founders of the journal:
Bila Tserkva National Agrarian University
Private Institution of Higher Education "University of Economics and Entrepreneurship"
Private enterprise "Institute of Economics, Technologies and Entrepreneurship"

Chief editor:
Danylenko A.S.,
dr.econ.sc, prof., acad. of NAAS

Deputy chief editor:
Stelmashchuk A.M.
dr.econ.sc., prof.
Kapitanets S.V.,
cand.p.sc., assoc. prof.

Editorial Council
Varchenko O.M., dr.econ.sc., prof.
Kapitanets Yu.O., cand.econ.sc., assoc. prof.
Malik M.Y., dr.econ.sc., prof., acad. of NAAS

Editorial Board:
Balaniuk I.F., dr.econ.sc., prof.
Borshchovetska V.D., cand.p.sc.
Ivashchuk N.L., dr.econ.sc., prof.
Kachan L.M., cand. of agric. sc.
Kuzmin O.Ye., dr.econ.sc., prof.
Paska I.M., dr. econ.sc., prof.
Putsenteilo P.R., dr.econ.sc., prof.
Satyr L.M., dr.econ.sc.
Svynous I.V., dr.econ.sc., prof.
Semiv L.K., dr.econ.sc., prof.
Shevchuk Ya.V., dr.econ.sc.
Shevchuk L.T., dr.econ.sc., prof.
Shust O.A., dr.econ.sc.

Foreign scientists
Vasiliy Simchera, dr.econ.sc., prof. (Russia)
Miroslav Svatosh, dr.econ.sc., prof. (Czechia)
Stanislav Shydlo, dr.econ.sc., prof. (Poland)
Tetiana Varkholova, dr.econ.sc., prof. (Slovakia)
Jozef Olenski, dr.econ.sc., prof. (Poland)

Scientific editors:
Dzhereleiko S.D., cand.econ.sc., assoc. prof.
Kemeniash I.H., cand.econ.sc.
Nianko V.M., cand.econ.sc., assoc. prof.
Sava A.P., cand.econ.sc., senior research fellow
Khoma D.M., cand.econ.sc., assoc. prof.

Editor:
Fedoryshyna L.M.,
dr.econ.sc, assoc. prof.

SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF ECONOMY

International scientific and production journal

1' 2019 (42)

Contents

Economy and management of a national economy

Stelmashchuk A.M. ORGANIZATIONAL AND METHODICAL BASES OF THE MARKET FORMATION OF AGRARIAN INSURANCE WITH STATE SUPPORT..... 5

Svynous I.V., Khomiak N.V., Havryk A.Yu. METHODICAL APPROACHES TO THE INTERPRETATION OF THE CONTENT OF SOCIAL AND ECONOMIC CATEGORIES "COMPETITION" AND "COMPETITIVENESS"..... 15

Dashko I.M. PROBLEMS OF INCREASING THE COMPETITIVENESS OF UKRAINIAN INDUSTRIAL ENTERPRISES..... 22

Huda N.E. STATE REGULATION AND PECULIARITIES OF PRICING IN THE AGRICULTURAL SECTOR OF UKRAINE..... 30

Honak I.M. CREATION OF THE ORTHODOX CHURCH OF UKRAINE AND GIVING TOMOS OF THE AUTOCEPHALOUS TO IT: NATIONAL SECURITY AND ECONOMIC EFFECT..... 36

World economy and international economic relations

Moldovan E.S., Kapitanets S.V. SOME ASPECTS OF INTERNATIONAL EXPERIENCE OF DUTY-FREE TRADE IMPLEMENTATION..... 44

Korol M.M., Hovda V.-Ye.V. THE INFLUENCE OF THE APPLICATION OF THE MAIN CONCEPTS OF THE BEHAVIOUR ECONOMIC THEORY ON ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE LEADING COUNTRIES OF THE WORLD..... 51

Karas O.S. CLUSTER APPROACH AS AN EFFICIENT MECHANISM DEVELOPMENT OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP..... 59

Economy and enterprises management

Krysanov D.F. STRATEGIC MANAGEMENT OF MODERNIZATION OF ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF DEEPENING INTEGRATION OF UKRAINE TO THE EU..... 65

Krasnostanova N.E., Pryvalova N.V. MODERN TRENDS IN DEVELOPMENT OF THE MANAGEMENT SEGMENT OF LABOUR MARKET AND THEIR IMPACT ON THE MOTIVATION MECHANISM..... 75

Lisnichuk O.A., Kopotun A.M. THE ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF USING CRYPTOCURRENCIES ON THE ENTERPRISES: CONTEMPORARY EXPERIENCE AND PROSPECTS DEVELOPMENT..... 84

Katkova N.V., Tsyganova O.S. FORMULATION OF THE DEFINITION "CONTROLLING SYSTEM"..... 91

Sarai N.I. METHODOLOGICAL BASES OF ESTIMATION OF THE COMPETITIVE POTENTIAL OF ENTERPRISE..... 97

Moroz S.H. RESEARCH OF REGULATORY POLICY IN THE FIELD OF DEVELOPMENT OF SMALL ENTREPRENEURSHIP.. 103

The collection is recommended to the type by the Scientific Council of Bila Tserkva National Agrarian University, protocol № 4 from 03.03.2019

Licence of government registration
of printed mass media
KB № 16753-5327P
from 10.06.2010

Re-registered:
Licence of government registration
of printed mass media
KB № 20300-10100 HP
from 23.09.2013

Approved
as a scientific professional editions of Ukraine (Resolution of the Presidium of the Higher Attestation Commission of Ukraine: № 1-05/8; issued 22.12.2010)

by the Order of Ministry of Education and Science of Ukraine from 07.10.2015, No 1021 as scientific professional editions of Ukraine (economic sciences)

ISSN 2308-1988 (Print)
ISSN 2308-2011 (Online)

Signed for printing
18.03.2019

Address of the editorial:
29016, Khmelnytsky,
str. Lviv highway, 51/2
tel. (096) 01-09-709
www.uniep.km.ua
sv.kapitanets@gmail.com

The journal is included in the following national and international scientometric databases of abstracting and indexing:
National Library of Ukraine named after V.I. Vernadsky (www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe)
Index Copernicus Journals Master List, Poland (http://journals.indexcopernicus.com/++,p24781498,3.htm)

Materials of the journal are freely available on the site:
www.uniep.km.ua

Format 70x108/16. Offset paper.
Printing is offset.
Con. print pages 20,1

Circulation is 120 copies.

It has been printed from ready slides in SMP «TYPE»
str. Chernivetska, 44,
Ternopil, 46000

All the rights reserved
Reprinting is permitted only with the consent of the author.

©Bila Tserkva National Agrarian University
©PIHE "University of Economics and Entrepreneurship"
©PE"Institute of Economics, Technologies and Entrepreneurship"

Sylenko O.M., Teroshyna O.V. GENERATION OF OWN INVESTMENT RESOURCES OF FINANCIAL PROVISION OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF ENTERPRISES..... 108

Development of productive forces, regional economics, the demography, social economics and politics

Holod A.P., Fedoryshyna L.M. SOCIAL PROBLEMS OF THE ORGANIZATION OF INTERNATIONAL CROSS-BORDER TOURISM IN UKRAINE..... 115

Lisogor L.S., Rudenko N.V. MOTIVATION OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF EMPLOYEES AS A FACTOR OF IMPROVING THEIR COMPETITIVENESS..... 121

Honcharenko I.V., Bohoslavska A.V., Mykhalko H.M. SOCIALLY RESPONSIBLE MARKETING IN PROVIDING THE COMPETITIVENESS OF AGRICULTURAL TERRITORIES..... 128

Brych V.Ya., Okhota V.I., Hunko S.I. STRATEGIC MANAGEMENT OF THE DEVELOPMENT OF THE TOURISM, HOTEL AND RESTAURANT INDUSTRY IN THE REGION..... 133

Tripak M.M. SOCIALIZATION OF INCLUSIVE INSTITUTIONS AND MORALITY UNDER THE CONDITIONS OF THE GLOBAL ECONOMIC SYSTEM..... 141

Mashiko K.S., Nechytailo U.P. LOCAL BUDGETS AS A FINANCIAL INSTRUMENT FOR DEVELOPMENT OF MOUNTAIN COMMUNITIES..... 147

Overchuk V.A. IMPROVEMENT OF MEDICAL AND SOCIAL EXPERTISE IN THE CONTEXT OF PROVIDING THE RIGHT OF PERSONS WITH DISABILITY AT WORK..... 157

Papp D.D. THE MODERN STATE OF ENVIRONMENTAL CONSCIOUSNESS AND ENVIRONMENTAL CULTURE OF THE POPULATION OF TRANSCARPATHIA AND DIRECTIONS OF THEIR FORMATION..... 164

Environmental economics and ecology

Dziadykevych Yu.V., Liubezna I.V., Rozum R.I. DIRECTIONS FOR IMPROVEMENT OF LAND MANAGEMENT AND LAND USE IN UKRAINE..... 172

Lazarieva O.V. THE ASSESSMENT OF THE RURAL AREAS SUSTAINABLE DEVELOPMENT..... 178

Innovation and investment activities

Semiv L.K. SOCIAL RESPONSIBILITY IN THE LIGHT OF "KNOWLEDGE TRIANGLE" CONCEPT..... 186

Accounting, analysis and audit

Tseben R.L. CURRENT STATE OF TRANSFER PRICING AS AN INSTRUMENT FOR TAXATION OF ENTERPRISES IN UKRAINE..... 195

Shulha S.V., Kushnir Ye.O. ESSENCE AND MAIN ELEMENTS OF PROFESSIONAL AUDIT ACTIVITY..... 201

Financial and credit system

Sylenko S.A. INFLUENCE OF TAX STIMULATION ON PRICING AND POPULARIZATION OF ELECTRIC VEHICLES.... 208

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS..... 217

CHRONICLE OF EVENTS. MESSAGE..... 223